

Luku 17

Valtiota aina tarvitaan, jos elää ja kuolla aiotaan

Oppikirjan sivut 136-140

Mikä on valtion vanhin tehtävä?

- **Valtion vanhin tehtävä on yhteisön jatkuvuuden turvaaminen.**

1. Kansalaisten suojelu

2. Hyvinvointivaltio ulottaa

vaikutuksensa kaikkien

kansalaisten elämään. Se tarjoaa:

–perusturvan ja –toimeentulon

–koulutuksen

–terveydenhuollon

–eläketurvan yms. sosiaalisia etuuksia.

Vallan kolmijako Suomessa?

- 1. Lainsäädäntövaltaa (pätösvaltaa) käyttää eduskunta.**
- 2. Toimeenpanovaltaa (hallitusvaltaa) käyttävät valtioneuvosto ja presidentti.**
- 3. Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet.**
  - Presidentillä on osittaista lainsäädäntövaltaa ja tuomiovaltaa.
  - Valtioneuvostolla on myös lainsäädäntövaltaa (lakiesitykset, lakeja täydentävät asetukset).

LAINSÄÄDÄNTÖVALTA

TOIMEENPANOVALTA

TUOMIOVALTA

EDUSKUNTA

PRESIDENTTI

KORKEIN OIKEUS

VALVOO

VALITSEE

NIMITTÄÄ

VALITSEE

HOVIOIKEUS

PÄÄMINISTERI

VALTIO-NEUVOSTO

KÄRÄJÄ-OIKEUS

VALITSEE

KANSA

Suomen perustuslaki

2 § Kansanvaltaisuus ja oikeusvaltioperiaate: Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. –

3 § Valtiollisten tehtävien jako ja parlamentarismi: Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta. Hallitusvaltaa käyttävät tasavallan presidentti sekä valtioneuvosto, jonka jäsenten tulee nauttia eduskunnan luottamusta. Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus

Parlamentarismi =

- **Hallitus ja sen ministerit ovat vastuussa virkatoimistaan eduskunnalle.**
- **Jos hallitus menettää eduskunnan luottamuksen, sen on erottava.**

Vallan kolmijako

- **Valta jaetaan:**

1. **Lainsäädäntövalta - eduskunta**

2. **Toimeenpanovalta – hallitus** (pres.+ministerit)

3. **Tuomiovalta - tuomioistuimet**

- **Eri toimielimet kantavat vastuuta eri asioista.**

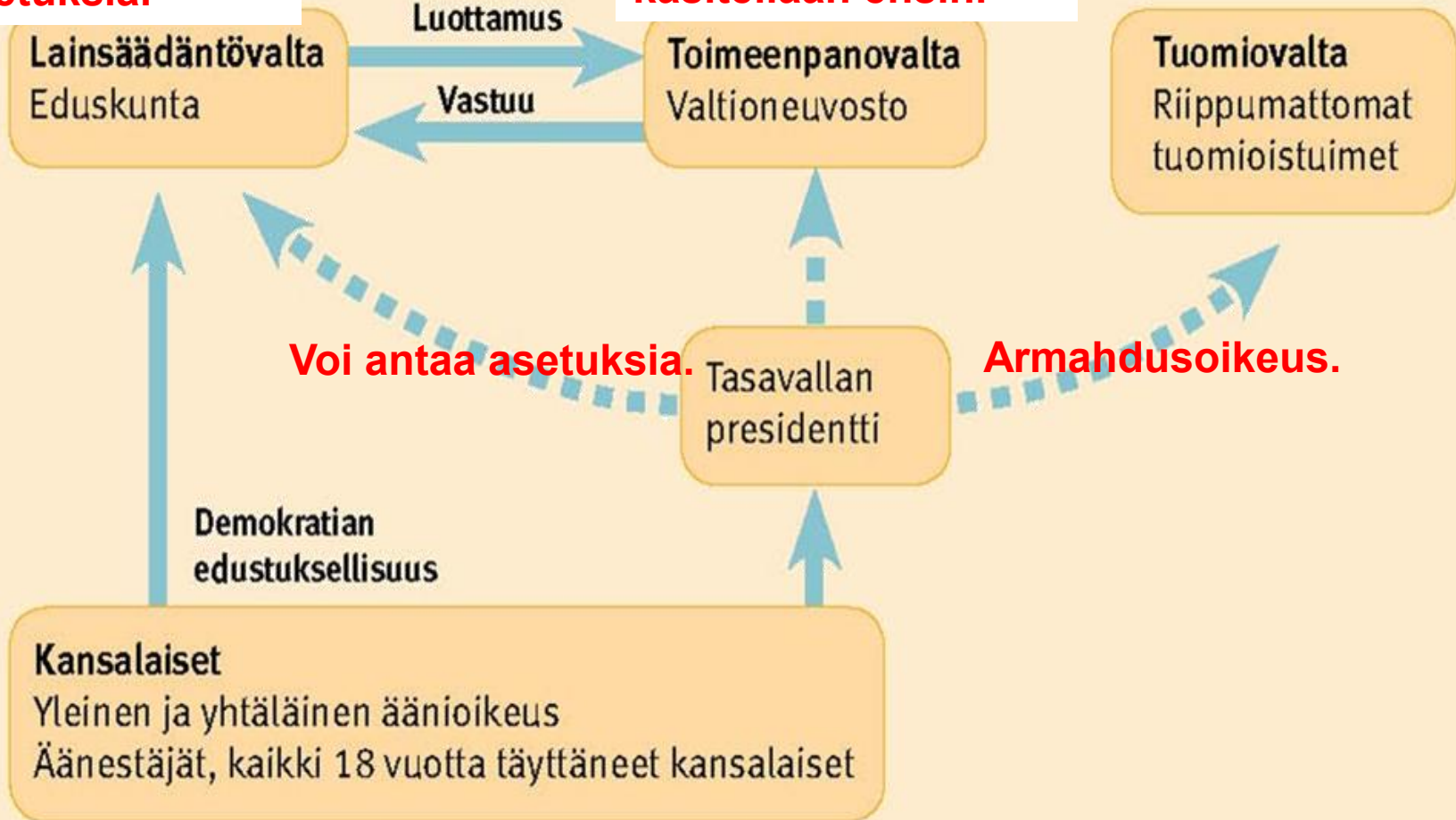
- **Samalla taholla ei ole kahta näistä kolmesta vallan muodosta.**

- **Montesquieu, 1700-luku, valistus**

Vallan kolmijako

Antaa lakiesityksiä ja asetuksia.

Hallituksen esitykset käsitellään ensin.

LAINSÄÄDÄN-
TÖVALTA

TOIMEEN-
PANOVALTA

TUOMIOVALTA

EDUSKUNTA

PRESIDENTTI

KORKEIN
OIKEUS

Parlamentarismi

VALITSEE

NIMITTÄÄ

VALITSEE

HOVIOIKEUS

PÄÄMINISTERI

VALTIO-
NEUVOSTO

KÄRÄJÄ-
OIKEUS

KANSA

KUNTA

Hallinto, päätöksenteko, talous ja osallistuminen

→ Verotusta ja armeijaa varten ennen

→ Hallinnointi, rekisteröinti ja peruspalvelujen tuottaminen nykyisin

1. b) Pohdi, miksi vallan jakaminen kolmeen osaan on perusteltua.

- **Valta ei keskity yhdelle!**
  - Kaikkien vallan osa-alueiden ei ole hyvä olla yhden henkilön tai yhden valtioelimen hallinnassa.
- **Vallan jakaminen ehkäisee vallan väärinkäytöksiä!**

2. Miten **yhtenäisvaltio** ja **liittovaltio** eroavat toisistaan?

- **Yhtenäisvaltioissa on kansanedustuslaitos, joka määrittelee sen alapuolella olevien tahojen toimivallan.**
- **Yhtenäisvaltioissa keskushallinto käyttää suurta valtaa.**
  - **Osa käytännön asioiden hoidosta on kuitenkin annettu paikallistasolle, esim. Suomessa kuntien hoidettavaksi.**

2. Miten **yhtenäisvaltio** ja **liittovaltio** eroavat toisistaan?

- **Liittovaltio koostuu osavaltioista, joilla on oikeus päättää itse monista asioista.**
- **Liittovaltion valtiosääntö määrittelee liittovaltion ja osavaltioiden vallan jakautumisen. Esim. USA.**

VALTION PAIKALLISHALLINTO

Valtion hallinto

EU

VN

Ministeriöt
Keskusvirastot

← KESKUSHALLINTO

Hyvinvointialueet

ELY:t ja AVI:t + maakunnat

Terveys+ pelastustoimi

← ALUEHALLINTO

PAIKALLISHALLINTO

Valtio

Syyttäjä, poliisi, maistraatti, ulosotto

Työvoimatoimistot, verotoimistot

KELA

Huom!

KUNTA

Aluehallintovirasto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Valtionhallinnon järjestelmä

	ERITYISHALLINTO	YLEISHALLINTO
Ylikansallinen hallinto	EU:n toimielimet	Kansainväliset järjestöt, esim. YK
Keskushallinto	Valtioneuvosto Eduskunta Tasavallan presidentti	Ministeriöt (esim. Opetusministeriö) Keskusvirastot (esim. Opetushallitus) Keskushallinnon virastot ja laitokset (esim. Valtiokonttori)
Aluehallinto Aluevaltuusto	Aluehallintovirastot Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset	Valtion aluehallinto (esim. peruspalvelut, poliisi, pelastustoimi, luvat) SOTE
Paikallishallinto	Poliisi, syyttäjä, ulosottotoimi, maistraatti	Valtion paikallishallinto (esim. Verotoimisto)

3. Mitkä asiat Suomessa kuuluvat

a) keskushallinnolle

- lakien säätäminen**
- valtion talouspolitiikka**
- maanpuolustus**
- ulkopolitiikka**
- oikeuslaitos**
- sisäinen turvallisuus**
- EU-politiikka**
- koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaalihuollon valtakunnalliset periaatteet**

3. b) paikallishallinnolle?

- julkisten palveluiden, kuten koulutuksen, **terveydenhuollon (aluehallinto)** ja sosiaalitoimen, käytännön toteuttaminen
- kirjasto- ja kulttuuripalvelut
- urheilu- ja virkistystoimi
- nuorisotilat
- kunnallinen infrastruktuuri (vesi ja viemäröinti, tieverkosto)
- kaavoitus
- rakennustarkastus

Aluehallintovirastot = AVI:t

= valvovat kuntien tehtävien toteutumista

AVI:t)

Aluehallintovirastot eli AVI:t
vastaavat alueellaan
perusoikeuksien ja oikeusturvan
toteutumisesta, peruspalvelujen
saatavuudesta, ympäristön
suojelusta ja kestävästä käytöstä,
sisäisestä turvallisuudesta sekä
terveellisestä ja turvallisesta
elin- ja työympäristöstä

Lähde: Sisäasiain

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset Kaakkois-Suomi

= ELY:t

= kehittävät ja tukevat taloudellista, sosiaalista ja ekologisesti kestäväää hyvinvointia

Aluejako

15 toimialuetta

- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Häme
- Kaakkois-Suomi
- Kainuu
- Keski-Suomi
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

Päätoimipaikka

● Kaikki kolme vastuualuetta

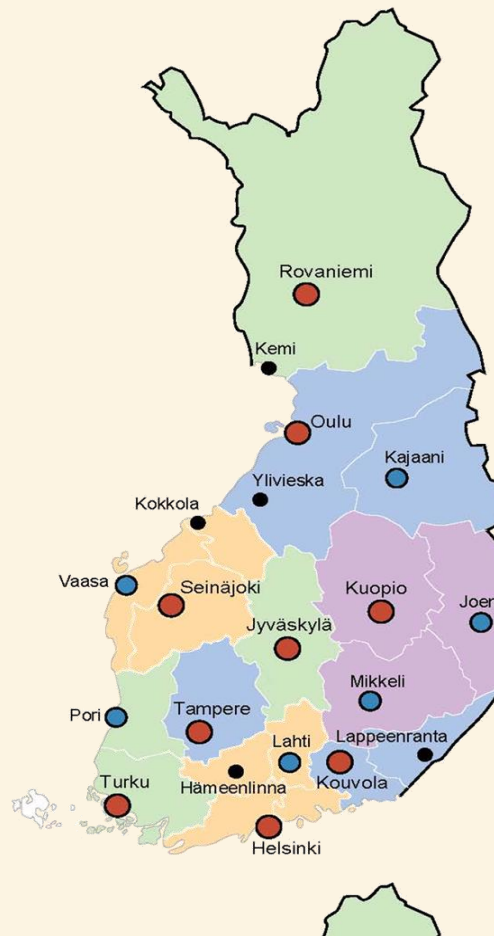
● Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri -vastuualue sekä ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue sekä tarvittava määrä liikenne- ja infrastruktuuri -päävastuualueen palveluja järjestävää henkilöstöä

● Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri -vastuualueen tehtävät sekä tarvittavaa muiden vastuualueiden palveluja järjestävää henkilöstöä

Laajempi aluejako

9 toimialuetta

1. Lappi
2. Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Keski-Pohjanmaa
3. Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa
4. Keski-Suomi
5. Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo
6. Pirkanmaa
7. Satakunta ja Varsinais-Suomi
8. Etelä-Karjala ja Kymenlaakso
9. Uusimaa, Itä-Uusimaa, Kanta-Häme ja Päijät-Häme

ELYjen vastuualueet ovat:

elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri liikenne ja infrastruktuuri ympäristö ja luonnonvarat

Byrokratia?

- **Byrokratia tarkoittaa hallintoverkoston sekä sen ohjeita ja virkamiesten toimintatapoja.**
- **Nykysuomen sivistyssanakirja määrittelee byrokratian virkavallaksi tai virkavaltaisuudeksi.**
- **https://www.youtube.com/watch?v=SNejcVR_6Mo**

Hyödyt

- **Virkamiehillä on hyvä tietämys siitä, miten asioista on laissa säädetty.**
- **Virkamiehillä on kokemusta ja ammattitaitoa oman alansa asioiden hoitamisesta.**
- **Asiat valmistellaan hyvin.**
- **Virkavaltaisuus edistää tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteutumista, kun kaikkia kohdellaan samojen sääntöjen mukaan.**
- **Byrokratia on tehokas tapa järjestää hallinto.**

Haitat

- **Tavallisen kansalaisen on vaikea tietää eri viranomaisten toiminnasta.**
- **Byrokratiaan liittyy lomakkeita, joiden täyttäminen saattaa olla vaikeaa ja työlästä.**
- **Asioiden käsittely saattaa kestää kauan ja vaikuttaa monimutkaiselta.**
- **Valtion tehtävien kasvu on lisännyt virkamiesten tehtäviä.**
- **Byrokratia voi myös vääristyä, jolloin virkamiesvalta kasvaa ja virkamiehet tekevät päätöksiä tai jarruttavat niiden toimeenpanoa.**
- **Maalaisjärki voi joskus jäädä virkavaltaisuuden jalkoihin.**